

Խ Մ Բ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

Բ Ա Ռ Ա Ս ՈՒ Ն Հ Ի Ն Գ Տ Ա Ր Ի

Նոյեմբերին լրանում է Հայաստանում սովետական կարգերի հաստատման 45-ամյակը:

Հայ ժողովուրդը ամենուրեք, համազգային մեծ ոգևորությամբ, նորանոր նվաճումներով և աշխատանքային սխրանքներով է դիմավորում իր հայրենիքի ազատության, անկախության և ազգային վերածննդյան նշանակալից տարեդարձը:

Վերածնված հայ ժողովուրդը համազգային այս մեծ հանգրվանին հպարտ է և ուրախ երանությամբ այն ժողովրդի, որ երկար դարերի ստրկությունից, թշվառությունից, անարև կյանքից հետո, հերոսական և համառ պայքարով, նվաճել է իր ազատությունը, և արդարորեն հպարտ է իր հայրենիքով, իր մշակույթով, իր նվաճումներով և իր պայծառ ապագայով:

Այս տարի մանավանդ բացառիկ նշանակություն է ստանում Հայաստանում սովետական կարգերի հաստատման 45-ամյակի հանդիսությունը այն իմաստով, որ հայ ժողովուրդը, Մայր Հողի վրա թե Սփյուռքի բոլոր հորիզոնների տակ, ազգային գիտակցության, արժանապատվության խորունկ զգացումով և սրտառու միասնությամբ նշեց իր ազգային նահատակության 50-ամյակը:

1915 թվականի ապրիլ 24....:

«Ահավոր բան մը այնտեղ կկատարվի

մուրձին մեջ,

Կսպանեն Ազգ մը այնտեղ, որ կկանք ուներ և շնորհ» (Վ. ԹԵՔԵՅԱՆ):

Հիսուն տարի առաջ, թշնամին փորձում էր հայ ժողովրդի վրա արձակել «ամբողջ չարիքն աշխարհի» և ողջ-ողջ գերեզմանել հայությունը, ոչնչացնել նրա մշակույթն ու ջնջել նրա անունը պատմության էջերից:

1920 թվականի նոյեմբերի 29:

Մի բուռ հայ ժողովուրդ, հյուծված և արյունաքամ, տարագրության մռայլ ճանապարհներից անցած, մահվան անդունդի եզրին հասած, աշխարհի մեծ տերությունների կողմից չարաչար խաբված և դաժանորեն լքված, ոտքի էր կանգնում վիրավոր, բլկտված, բայց արի ու աննկուն և գրում իր պատմության հերոսական էջերից մեկը, երբ

«Հազար տարի էդ երկրում արևն ելավ

արյունոտ

Եվ մայր մտավ արյունոտ, որպես թրով

զարկած աչք,

Երկիրը ծով էր արյան, երզը երկրում՝

մահվան բոթ» (Ե. ՉԱՐԵՆՑ):

Այո՛, կջնջվե՞ր հայ ժողովուրդը նաև հայրենիքում իսպառ ապրիլյան եղեռնից հետո, եթե չծագեր նոյեմբերյան կենսատու այգաբացը:

Այսօր, եղեռնից հիսուն տարի հետո, կա, ապրում և ստեղծագործում է մեր ժողովուրդը:

Դարեր շարունակ, մեր ժողովրդի կենսափիլիսոփայությունն է եղել նահատակությունը վերածել հաղթանակի, խաչելությունը՝ հարության, եղեռնը՝ վերածննդի:

Երբե՛ք, երբե՛ք չի ընկճվել հայ ժողովուրդը ճակատագրի հարվածներից: Մեր ժողովրդի ուժի և հավերժության գաղտնիքը այս գիտակցության մեջ է:

1920 թվականի նոյեմբերի 29-ին, մեր բազմաչար ժողովուրդը վերջապես գտնում էր իր ազգային վերածննդյան ճշմարիտ ուղին, իր պատմության ամենամռայլ և ճգնաժամային պահին:

Շատ բարբարոսներ, դահիճներ անցել են Արարատյան դաշտով, մեր սրտերի վրայով,

տրորել մեր հայրենի սրբազան հողը իրենց ձիերի սմբակների տակ, ավերել, կողոպտել, սպանել գաղանալին ատելությամբ և արյան ծարավով, բայց երբեք և երբեք չեն կարողացել իրենց խավար հոգին հանել, հասցնել Արարատի բարձունքին:

Եկել ու անցել են փոշու նման: Մնացել է սակայն հայ ժողովուրդը, ազատության, լույսի, բարձունքի ձգտող մեր նահատակ, հերոս ժողովուրդը:

Պատմությունը մեր ճակտին գրել էր ոչ թե նահատակությամբ սպառվել, այլ մահվամբ մահը հաղթել:

1920 թվականի նոյեմբերին վերածնվում էր մեր երկիրը, իբրև ազգային պետություն:

Պայծառանում էր հայոց երկինքը, փարատվում էր ահեղ մղձավանջը: Մեր ազգային ճշմարիտ վերածննդյան հուսալի սկիզբն էր դրվում խաղաղության, ապահովության, առաջադիմության պայմաններում:

Այդ ծանր, օրհասական պահին, եղբայրական օգնության ձեռք էր երկարում մեզ բարեկամ ռուս ժողովուրդը:

1920 թվականի նոյեմբերի 29-ից հետո, հայ ժողովուրդը իր բախտը, իր փրկության հույսը ընդմիջտ կապում էր ռուս մեծ ժողովրդի հետ:

Նոյեմբերի 29-ը կռեց, կոփեց մեր ժողովրդի ազգային, հայրենասիրական միասնությունը: Իրականացավ մեր նահատակների երազը: Հայ ժողովուրդը տիրացավ իր հողին, իր ազատության, ստեղծեց հայրենիք, պետություն:

Հայաստանում սովետական կարգերի հաստատումը հայ ժողովրդին տվեց այն, ինչը պակասել էր նրան հազարամյակներով— խաղաղություն, ապահովություն, ազգային վերածննդյան հնարավորություն:

Իր ապատագրված հողում և ստեղծված նոր պայմանների մեջ, հայ ժողովուրդը սկսում էր կառուցել իր նոր կյանքը, վերաշինել հայրենի իր բույնը և բուժել իր անցյալի վերքերը:

Զառասուռնիմեզ տարի է անցել ընդամենը, և որքի ու ողբի հայրենիքը դարձել է լույսի և հույսի, հպոր և նոր հայրենիք՝ բովանդակ հայության համար: Հրաշքի համապոր նվաճումներ է կատարել մեր ժողովուրդը:

Այսօր Հայաստանը իր վիթխարի արդյունաբերությամբ, ծաղկուն գյուղատնտեսությամբ, գիտության և մշակույթի բնագավառներում ձեռք բերած աննախընթաց նվաճումներով ոչ միայն արդար, հայրենասիրական հպարտության զգացումներով է լցրել բովանդակ հայ ժողովրդի սիրտը, այլ նաև նվաճել ողջ բաղաքակիրթ աշխարհի հիացմունքն ու գնահատանքը:

Հայ գիտական միտքը այսօր համաշխարհային ճանաչում է ստացել: Հայ մշակույթի՝ ար-

վեստի, ճարտարապետության, երաժշտության, գրականության, նկարչության նվաճումները տարածում են գտել ամեն տեղ: Մեր հայրենական արդյունաբերության արտադրանքը առաքվում է ավելի քան 65 երկիր, իսկ Հայաստանի գյուղատնտեսական մթերքները միջազգային տոնավաճառներում և ցուցահանդեսներում արժանանում են մրցանակների:

Այդ, երբեմնի հետամնաց, քայքայված ու ավերակ Հայաստանը դարձել է շեն ու ծաղկուն հանրապետություն, իսկ մեր սիրելի քաղաքամայր Երևանը՝ հայ մշակույթի, լուսավորության և հայ նոր կյանքի կենտրոն, իր համալսարանով, բարձրագույն ուսումնական հաստատություններով, գիտահետազոտական հիմնարկներով:

Միայն 1965—1966 ուսումնական տարում Հայաստանում բացվեց 41 նոր դպրոց 22 000 աշակերտական տեղով: Միջնակարգ դպրոցների թիվը 407 է: Հանրակրթական 1277 դպրոցներում այժմ աշխատում են 26 000 ուսուցիչներ, իսկ աշակերտների թիվը հասնում է շուրջ կես միլիոնի:

11 ուսումնական բարձրագույն հաստատություններում և 37 տեխնիկումներում սովորում է 35 000 երիտասարդություն: Միայն այս տարի շուրջ 8000 հոգի ընդունվել է ինստիտուտներում:

Ստեղծագործական բուռն վերելքով է ապրում նաև հայ արվեստը—թատրոն, երաժշտություն, նկարչություն, կերպարվեստ, գրականություն:

Անցնող 45 տարիների ընթացքում Հայաստանը ծածկվել է գրադարանների և ակումբների լայն ցանցով: Գործում են 2800 գրադարաններ, որոնցում ամփոփված են 16 600 000 գրքեր: Վիթխարի վերելք է ապրում գրատպությունը: Միայն այս տարի լույս է տեսել 101 անուն դասագիրք՝ 3,5 միլիոն տպաքանակով:

Տարեցտարի անձանաչելիորեն փոխվում է մեր հանրապետության քարտեզը, ծնունդ են առնում նոր քաղաքներ, ավաններ, որոնց մեջ ապրում և ստեղծագործում են ապագային վառ հույսերով նայող հայ նոր սերունդներ:

Մեր երկիրն իր հազարամյակների պատմության ընթացքում չի տեսել երբեք բնակչության այնպիսի աճ, ինչպիսին ունի այժմ: 1920 թվականին 700 000, իսկ այսօր, Հայաստանի սահմաններում, ավելի քան 2 միլիոն:

Այս բոլորը յուրաքանչյուր հայ մարդու սիրտը լցնում է ազգային հպարտության ամենաամուշ զգացմունքներով:

1920 թվականից հետո, հայրենիքը բացել է իր մայրական գիրկը նաև 1915 թվականի ազգակործան եղեմնից մազապուրծ ապատած, աշխարհի չորս ծագերին ցրված իր հայրենապուրկ զավակների առաջ և կանչում է նրանց բոլորին դեպի տուն, դեպի հայրենի օջախ:

վերջին քսան տարիներին ավելի քան 200 000 արևմտահայեր է ընդունել հայրենիքն իր գրկում, ու քայլում են դեռ քարավանները օտար ավերից դեպի հայրենի փրկարար եկերքը: Այսօր մեծագույն փաստը, որով նշանավորվում է մեր ժողովրդի ազգային վերածնունդը, կոտորակված հայության վերամիավորման փաստն է, հայ պետականության գոյության փաստը հայրենի հողի վրա:

Մայր Հողի հայությունը բառասունհինգ տարիներից ի վեր իր ազգային վերածնության, պետականության, իր պայծառ ապագայի հիմքերն է ամրապնդում օրերի հետ և շենացնում համայն հայության հայրենիքը:

**«Ծաղկի՛ր, ազատ իմ հայրենիք,
Երջանկության դու իմ բևեռ»:**

Այսօր Սովետական Հայաստանը հսկա փարոսի նման լուսավորում է բովանդակ հայության հաղթական երթուղին:

Ինչ ստեղծվել է հայ ժողովրդի բառասունհինգ տարվա ջանքերով, դա անկողոպտելի սեփականությունն է հայ ժողովրդի:

Այսօր Արարատի դիմաց, Արարատի խորհրդով, հայրենի հողի վրա, հայ ժողովուրդը վառել է իր հավերժության խարույկը և իր ձեռքն է վերցրել իր ճակատագիրը, և եղբայրական ժողովուրդների համերաշխ ընտանիքում, վառ հավատով է նայում դեպի իր պայծառ ապագան:

«Ծաղկի՛ր, ազատ իմ Հայրենիք»:

Հայ ժողովուրդը արդար հպարտությամբ նշանավորում է իր ազգային մեծ տոնը՝ Նոյեմբերի 29-ը:

Համազգային այս մեծ տոնի երջանիկ առիթով, Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին, հայ հավատացյալ ժողովուրդը, իր հայրենանվեր Հայրապետի շրթունքներով, աղոթում է սրտեռանդն, որ «նախախնամեալ պահեսցի արևելեան կողմն աշխարհիս և Հայրապետութիւն և Հանրապետութիւն Հայոց»:

Հավերժական փառք ապրիլյան եղեռնից հրաշափառապես հարություն առած մեր ժողովրդին:

Հավերժական փառք մեր վերածնված Մայր Հայրենիքին՝ Սովետական Հայաստանին, նրա փառապանծ բառասունհինգամյակի առթիվ:

